



## **XIV-XVI. YÜZYILLAR ARASINDA YAZILMIŞ BAZI ŞİİRLERİ İHTİVA EDEN BİR MECMUA VE İBN-İ ÖMER'İN ŞİİRLERİ**

*Ersen ERSOY\*\**

### **ÖZET**

Mecmualar Türk edebiyat, kültür ve tarihi açısından birer hazine olarak değerlendirilebilecek içinde çeşitli dualar, yazışmalar, ilaç tarifleri, şiirler, notlar ve tarihi bilgilerin olduğu kitaplardır. Şiir mecmuaları, muhtelif şairlerin beğenilen şiirlerinin derlendiği antolojik metinlerdir. Bunlar derlendikleri dönemin edebi beğenisini aksettirmenin yanında edebiyat tarihi açısından ihtiva ettikleri bilgilerle de önem taşırlar. Bu makalede tanıtılacak olan mecmua Paris Bibliotheque National'de Supplement Turcs 361 numara kayıtlıdır. Bahsi geçen mecmuada 23b'ye kadar divânî hatla kaleme alınmış Ulvî, Âlî, Firâkî, Rûhî, Hüsrev, Şem'i, Sırrî, Gınâyî, Bâkî gibi XVI. asır şairlerinin şiirleri vardır. 23b-63b arasında ilk kısımdan farklı olarak bazen harekeli nesih, bazen divani hatla XIV-XV. yüzyıllarda yaşamış şairlerin şiirleri vardır. Zikri geçen mecmuada XIII. asırdan Hoca Dehhânî ve İzzeddin Hasanoğlu, XIV. asırdan Şeyyad Hamza, Ahmedî, Kadı Burhanettin, Aşık Paşa, XV. asırdan Atâyî, Şeyhî, Ahmed-i Dâî, Nesimî, Kaygusuz, Nizâmî, Gavri, Şirâzî gibi şairlerin şiirleri vardır. Yaşadıkları yüzyılı tam olarak tesbit edememekle birlikte Mecmûatü'n-Nezâir ve Câmiu'n-Nezâir gibi eserlerde şiirlerinin olmasından dolayı şu şairlerin de XV. asırda yaşadıklarını tahmin ediyoruz: Hâlis, Hüseyin, Fethî, Seydî Mahmûd, Alî, Şah Murâd, Kanberoğlu, Yusufoglu, Bahâ, Pir Muhammed Âşık Abdal, Yahyaoglu, Selimî, Nihânî, Belâyî, Nuşirvân, Kâtiboğlu, İbn-i Ömer, Safî, Sivâsî. Mecmua, genel hatlarıyla değerlendirildikten sonra söz yedi gazeli neşredilecek olan İbn-i Ömer mahlaslı şaire getirildi. Biyografi kaynaklarında adı geçen şairle ilgili herhangi bir bilgi bulunmadığı belirtildikten sonra İbn-i Ömer'in dil ve üslup açısından kadim bir şair olduğu ve üslubunun Oğuz Türkçesinin doğu diyalektiğini andığından bahsedildi. Son olarak şaire ait yedi gazelin metnini ve tıpkıbasımını araştırmacıların ilgisine sunuldu.

**Anahtar Kelimeler:** Mecmua, Bibliotheque National, Klasik Türk Edebiyatı, XIII, XIV, XV, XVI. asırlar.

---

\* Yrd. Doç. Dr. Dumlupınar Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, El-mek: ersenersoy@hotmail.com

**A MANUSCRIPT ANTOLOGY OF POETRY CONTAINING POEMS  
WRITTEN BETWEEN XIII-XVI'th CENTURIES AND IBN-I  
OMAR'S POEMS**

**ABSTRACT**

Majmua's (collection of poetries) are very important manuscript books in terms of Turkish literature, culture and history. Lots of majmuas are in manuscript form and contain poems, historical notes, various knowledge about everything. Some majmuas only contain selected poems and resemble anthologies of today. Collection of poetries, are important not only in terms of the fact that they reflect the literary discrimination of the time they written but also they give some information about literary history. The majmua we will introduce in this article is founded in Paris Bibliotheque National numbered Supplement Turc 361. The majmua is written in divani script to the folio 23b and contains poems of XVI'th century poets like Ulvî, Âlî, Firâkî, Rûhî, Hüsrev, Şem'î, Sirrî, Gınâyî, Bâkî. After that page we see a different scripts sometimes vocalized naskh, sometimes divani script. The second part contains poems of poets living among XIII-XV'th centuries. In the majmua we see poems of Hoca Dehhânî, İzzeddin Hasanoğlu living XIII'th century, Şeyyad Hamza, Ahmedî, Kadı Burhan, Aşık Paşa from XIV'th century, Atâyî, Şeyhî, Ahmed-i Dâî, Nesimî, Kaygusuz, Nizâmî, Gavrî, Şîrâzî from XV'th century and the poems of fallowing poets that we do not know definetely the time they live but we guess they are poets of XV'th century: Hâlis, Hüseyin, Fethî, Seydî Mahmûd, Ali, Şah Murâd, Kanberoğlu, Yusufuğlu, Bahâ, Pir Muhammed Âşık Abdal, Yahyaoğlu, Selîmî, Nihânî, Belâyî, Nuşîrvân, Kâtiboğlu, İbn-i Ömer, Safî, Sivâsî. After a general introduction of the majmuah we started to write about Ibn-i Omar whom we publish seven ghazals of him. We stated that we never coincided any knowledge in biographical resources about Ibn-i Omar. In terms of language and stlystics we concluded that Ibn-i Omar is an old poet writing with eastern dialect of Oghuz Turkish. Finally, we gave transcribed and facsimile text of seven ghazals of Ibn-i Omar.

**Key Words:** Majmuah, Bibliotheque National, Classical Turkish Literature, XIII, XIV, XV, XVI'th centuries.

Şiir mecmuaları derleyeninin zevkine göre seçilmiş şiirlerin bulunduğu ve formuna göre "sefine, cönk, danadili, mecmûa-i eş'âr" gibi isimlerin verildiği eserlerdir. Bunların büyük bir kısmı el yazmasıdır. Ancak matbu olanları da vardır. Günümüzdeki antolojik eserlerin Klasik Türk Edebiyatındaki karşılığı şiir mecmualarıdır. Bu tür derlemelerin büyük bir kısmının kimin tarafından bir araya getirildiği belli değildir. Mecmualar, genellikle her tür nazım şeklinden şiirler ihtiva etmekle birlikte yalnız müstezat, gazel, kaside gibi kalıplaşmış bir formu olan manzumelere hasredilmiş olanları da vardır.

Şiir mecmualarının edebiyat tarihi çalışmalarında önemli bir yeri vardır. Öyle ki bazı akademik çalışmalarla mecmualar taranarak divanı elimizde olmayan şairlerin şiirleri bir araya

**Turkish Studies**

*International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic  
Volume 8/1 Winter 2013*

getirilmiştir. Helâkî (Çavuşoğlu 1982) ve Selikî (Zülfe 2006) ile ilgili araştırmalar buna örneklik teşkil etmektedir. Bazı metin tesisi çalışmalarında divanlarda bulunmayan şiirler mecmualardan alınarak divan, içerdiği şiirler bakımından daha da zenginleştirilmiştir. Buna örnek olarak Amrî (Çavuşoğlu 1979), Çâkerî (Aynur 1999), Vizeli Behiştî (Aydemir 2000) ve Bursalı Rahmî (Erdoğan 2011) divanları ile ilgili çalışmaları getirebiliriz. Bazı mecmualar, tezkirelerde ya da diğer kaynaklarda tesadüf edilemeyen biyografik bilgileri ihtiva etmeleri bakımından önem taşırlar (Zülfe 2011). Şiir mecmualarının edebiyat tarihi çalışmalarında çok faydası olduğu gibi araştırmacıları yanlış yönlendirebilecekleri ihtimali göz önünde bulundurulmalıdır. Klasik edebiyatta aynı mahlası kullanan birden fazla şair olabilmektedir. Bu durum, mecmualarda karışıklığa yol açabilmekte ve bir şiir aynı mahlası kullanan farklı bir şaire isnat edilebilmektedir. Belirtilen sebepten dolayı araştırmacılar mecmualardan faydalanırken onları tenkit süzgecinden geçirerek değerlendirmelidirler.

Müelliflerin kendi eserleri, şairlerin hayat hikâyelerinden bahseden tezkireler, çeşitli biyografi kitapları, kroniklerde yer alan bilgiler, menakıpnameler edebiyat tarihimizin başlıca kaynaklarıdır. İsmi zikrettiğimiz bütün bu kaynakların varlığına rağmen Klasik Türk edebiyatının ilk dönemleri (XIII-XV. yüzyıllar) ile ilgili bilinenler son derece sınırlıdır. Bu dönemlerde hangi şair ve yazarlar yaşamıştır, nasıl bir eğitim almışlar, ne gibi eserler kaleme almışlardır gibi sorular ancak eldeki sınırlı sayıdaki malzemenen yola çıkarak değerlendirilebilmektedir. Kadim şairlerin şiirlerini ihtiva eden mecmualar, edebiyat tarihimizin bahsi geçen zaman dilimi ile ilgili en önemli kaynaklardan birisini teşkil etmektedir. Nitekim kaynaklarda ismi bile zikredilmeyen pek çok şairin varlığını ancak mezkur mecmualardan öğrenebilmekteyiz. Ömer bin Mezîd tarafından hazırlanan *Mecmûatü'n-Nezâir* (Derlenişi 1436/37), ve Eğridirli Hacı Kemal'in derlediği *Câmiu'n-Nezâir* (Derlenişi 1512/13), zikri geçen devirle ilgili etütlerde en çok başvuru alan şiir mecmualarıdır. Ülkemizde ve yurtdışındaki çeşitli kütüphanelerde bulunan bazı mecmualar, şair biyografisi yazma geleneğinin başladığı XVI. asırdan önceki Türk edebiyatına ışık tutacak niteliktedir. Bu eserler değerlendirildiğinde en azından varlığından bile haberdar olunmayan bazı şairlerin mevcudiyetinden haberdar olunacaktır.

Yazımızın konusu olan ve kadim şairlerden şiirler ihtiva eden mecmua, Paris Bibliotheque National'de Supplement Turcs 361 numarada kayıtlıdır<sup>1</sup> (Blochet, 1933: 326). Yazma altmış üç yapraktan müteşekkildir. Birisi Arap, diğeri Latin olmak üzere iki defa sayfa numarası verilmiştir. Buradan anlaşıldığına göre yazmada pek çok yaprak kopmuştur. Yazmada iki kayıt vardır. Bunlardan ilki Sultan Mustafa'nın 1026 (1617) tarihindeki cülusuna Hilmî mahlaslı biri tarafından düşürülen tarih manzumesidir (Mecmua, 9a). Diğeri ise *Ex Bibliotheca V. CL. Eufebii Renaodot quam Monasterio fancti Germani a pratis legavit anno Domini 1720* kayıdır (Mecmua, 63b). Şiirler incelendiğinde pek çoğunda vezin kusurlarının olduğu görülmektedir. Bunun sebebi de müstensihin dikkatsizliği, edebi bilgisinin yetersizliği ya da şiirleri aldığı kaynaklardaki hatalardan meydana gelmiş olabilir.

Yazmanın 23b varacağına kadar divani hatla XV. ve XVI. asırda yaşamış olan Ulvî, Âlî, Firâkî, Rûhî, Hüsrev, Yahyâ, Bâkî, Kabûlî, Hüsrev, Şem'î, Sırrî, Gınâyî, Adlî, Cem Sultan gibi şairlerden manzumeler vardır. 23b'den sonra harekeli nesih ve ilk kısımdan farklı olarak divani hatla daha kadim şairlerin şiirleri bulunmaktadır. Bu iki kısmın farklı kişiler tarafından yazıldığı anlaşılmaktadır. 23b yaprağından sonra XIII. yüzyılda yaşadığını bildiğimiz İzzeddin Hasanoğlu ve Hoca Dehhânî, XIV. asır şairlerinden Şeyyâd Hamza, Ahmedî, Kadı Burhaneddin, Âşık Paşa'nın

<sup>1</sup> Katalogda yazmanın fiziki yapısıyla ilgili teferruatlı bilgi bulunmamaktadır. Yazmanın elimizde bulunan PDF formatındaki siyah-beyaz çekilmiş dijital kopyasından hareketle cilt, kağıt vb formal hususiyetlerle ilgili herhangi bir çıkarım yapmak mümkün olamamıştır.

şairleri vardır. XV. yüzyıl şairlerinden ise Atâyî, Şeyhî, Ahmed-i Dâî, Nesîmî, Kaygusuz, Nizâmî, Gavrî, Şîrâzî gibi şairlerin şiirleri vardır. Aşağıdaki şairlerin yaşadıkları dönemi tam olarak bilmemekle birlikte *Mecmûatü'n-Nezâir* ve *Câmiu'n-Nezâir* gibi mecmualarda şiirlerine tesadüf edilmesi dolayısıyla bunların da XV. yüzyıl şairlerinden olduğunu tahmin ediyoruz: Hâlis, Hüseyin, Fethî, Seyyid Mahmûd, Alî, Şah Murâd, Kanberoğlu, Yusufoğlu, Bahâ, Pir Muhammed Âşık Abdal, Yahyaoğlu, Selîmî, Nihânî, Belâyî, Nuşîrvân, Kâtiboğlu, İbn-i Ömer, Safî ve Sivâsî.

Mecmuada XIII. yüzyıl şairlerinden Hoca Dehhânî'nin *-ânu yoğ mu* kafiye ve redifli bir şiiri bulunmaktadır (26a). Aynı şiir bir takım varyantlarla *Mecmuatü'n-Nezâir'de* de vardır (Canpolat, 1995: 133). Diğer XIII. asır şairi İzzeddin Hasanoğlu'nun Türkçe üç şiiri bilinmektedir. Bunlardan bir tanesi Seyf-i Serâyî'nin *Gülistân Tercümesi*'nin sonunda bulunmakta olup Fuat Köprülü tarafından neşredilmiştir (Köprülü 1925, 68-71). Bir diğeri *Mecmûatü'n-Nezâir'de* yer almaktadır (Canpolat 1995, 150). Üçüncü şiir ise Barbara Flemming tarafından Mısır'daki bir mecmuadan bulunup yayımlanmıştır (Flemming 1975, 331-341). Tanıttığımız mecmuadaki Hasanoğlu'ya ait şiir Flemming'in neşrettiği ile aynıdır. Ancak mecmuada birkaç beyit daha fazladır.

Tanıttığımız mecmuada XIV. asır şairlerinden Şeyyâd Hamza, Ahmedî, Kadı Burhanettin ve Âşık Paşa'nın şiirleri bulunmaktadır. Şeyyâd Hamza'nın bu mecmuadaki şiirlerini Necmettin Halil Onan yayımlamıştır. Onan, Şeyyâd Hamza'nın iki gazelini neşrettiği yazısında elinde sadece metinlerini verdiği şiirlerin fotokopisi olduğunu, dil ve edebiyat bakımından çok önemli olan bu mecmuanın muhakkak değerlendirilmesi gerektiğini belirtmiştir (Onan 1949, 530). Mecmuada Ahmedî'ye ait altı, Kadı Burhaneddin'e ait bir şiir olup bunlardan hiç birisi Ahmedî ve Kadı Burhaneddin divanlarının yayımında bulunmamaktadır. Âşık Paşa'nın şiirlerini Abdülbaki Gölpınarlı (Gölpınarlı 1936, 87-101), Sadettin Nüzhet Ergun (Ergun 1936, 129-144) ve Orhan Kemal Tavukçu (Tavukçu 1995, 51-55) yayımlamışlardır. Konumuz olan mecmuada Âşık Paşa'ya ait olduğunu düşündüğümüz *sensüzün* redifli bir gazel vardır.

Mecmuada şiiri olup XV. asırda yaşadığı malum olan şairler Atâyî, Alî, Şeyhî, Ahmed-i Dâî, Nesîmî, Kaygusuz, Nizâmî, Gavrî, Şîrâzî'dir. Atâyî'nin *-ânu* bir öpsem kafiye ve redifli bir gazeli vardır. Bahsi geçen şiir, İvazpaşazade Âtâyî'nin Michigan Üniversitesi kütüphanesinde bulunan (Atâyî, ty: 1-69) divanında bulunmamaktadır. Alî'nin mecmuada dört şiiri bulunmaktadır. Adı geçen şairin *Camîu'n-Nezâir'de* şiirlerini Sadettin Nüzhet Ergun neşretmiştir. Mecmuadaki *-den efendi* kafiye ve redifli şiir Ergun'un neşrinde (Ergun 1936, 424) vardır. Adı geçen şairin diğer şiirleri ise belirtilen yayımda bulunmamaktadır. Şeyhî'nin mecmuada yer alan altı şiirinden ikisi yayımlanmış olan Şeyhî divanında vardır (İsen ve Kurnaz 1990, 147, 238). Nizâmî'nin rakîb redifli şiiri neşredilmiş divanında bulunmamaktadır. Nesîmî'nin mecmuadaki üç şiirinden ikisi divanının neşrinde bulunmaktadır. (Ayan 2002, 474, 751). Kansu Gavrî'nin mecmuada beş şiiri vardır. Bunlardan ikisi divan neşrinde bulunmaktadır (Yavuz 2002, 106, 108). Mecmuada Gavrî'ye isnat edilen şiirlerden birisi Kansu Gavrî'nin divanının bulunduğu Berlin Staatsbibliothek Ms. Or. Ost. 3744 numaralı mecmuada Katipoğlu'ya ait gösterilmiştir (Yavuz 2002, 106, 108). Yazımızın konusunu teşkil eden mecmuadaki şairleri, şiirlerinin kafiye ve rediflerini şu şekilde gösterebiliriz:

**Adlî:** -ân ola (16b)

**Ahmedî:** -âre haber ver (25a), -um elhamdülillâh (25b), -âre düşdi (26b), -âz olsun begüm (40b), -arsam ne diyeydi (58a), -ından (58b), -andan efendi (61a)

**Âlî:** -âyiken bir (2b)

**Alî:** -andan efendi (27b), -âhum söylemez (28a), -yandum ey dost (55a), -ânım hoş midür (56a),

### Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic  
Volume 8/1 Winter 2013

**Âşık:** -ân sensüzün (31b)

**Âşık Abdâl:** -âr (33a), -ûş edelüm (33b)

**Âtâyî:** -ânı bir öpsem (24b)

**Bahâyî:** -ân gelme gelme (31a), -ân gel berü gel (31a)

**Bâkî:** -â koynına (6b), -ândırılmış (7b), -â (11b), -û bekler, Tahmîs-i Bâkî Gazel-i Necâtî (12a), -âr hele, Tahmis (14b), -ân ola (16a)

**Belâyî:** -âr eksük degül (36b), koydı gitdi (37a), -âr eylemez mi (37b), -ânı unutma (38a), -ân geldi derler (38b)

**Cem:** -ân ola (17a)

**Cinânî:** -eni Muhammes (17b)

**Dâ'î:** bu gice (26b)

**Dehhânî:** -ânı yoh mı (26a)

**Fethî:** -erden çâre yok

**Firâkî:** -âkî (3b)

**Gavrî:** -um benüm (45b), Tanrı-çün (46a), -ânım Tanrı-çün (46b), -ânısın (47a), -âre niçün söyledün (47b)

**Gınâyî:** -âlık (11a)

**Hâlis:** -den geçer (23b)

**Hasanoğlu:** -um benüm (45a)

**Hatâyî:** -ân edersen vaktidür (44b)

**Hayâlî:** -âr isteyen, Tahmis (13a), -ânın mı var Tahmis (20a)

**Hilmî:** -âh (9a)

**Hüseyn:** varsun yürüsün bir zamân (24a)

**Hüsrev:** -âya benzersin (4b), ık (9b)

**İbn-i Ömer:** -âr ayru düşdi (49a), -âlümnden cüdâyam (49a), -ân ayru düşdi (49b), ânım çılmadı (50a), -âr anmadı (50b), ânım dönmedi (51a), -ânı rakîbün (51b), -ârun (52b)

**Kabûlî:** -ak tutmaz (8b)

**Kadı Burhânettî:** -âne (61b)

**Kanberoğlu:** -âdur (29b)

**Kâtiboğlu:** bilsem kimün mahubısın Murabba (42a), dedi senün mahubunam Murabba (43b)

**Kaygusuz:** -andugum (59b), -ân efendi (60a),

**Mahmûd:** -âsı (27a)

**Makâlî:** -âr üzre (3a)

**Medhî:** -âb (63a)

**Nesîmî:** ân oldı gel (54a), -ânesi (57b), -ârum gel ahı (58a)

### Turkish Studies

- Nihânî:** hayır derviş (36a)
- Nizâmî:** -âr olsun rakîb (62a)
- Nuşirvan:** -ağ içinde (40a)
- Pîr Mehemed:** -âre bilmen neyleyem (32a), -âli (32b)
- Rûhî:** -âl (4a)
- Safâyî:** -â vergil rakîbe (52a)
- Safi:** -âsıdur gelen (48a),
- Selîmî:** -ânesidür dostum (34b), -â etsen nola (35a)
- Selmân:** -eddür (22a)
- Sırrî:** -âlık (10b)
- Sivâsî:** -ûdur sana (59a), -â şimden gerü (59a)
- Şâh Murâd:** -ellâ eyledi (29a)
- Şâh Selîm:** -ârumdur Murabba (56b)
- Şem'î:** -enem (10a)
- Şerîfî:** -ân ancak Tahmis (18b)
- Şeyhî:** -anma (28b), ânun için (35b), -ân menzildir (40b), -ârına bahamaz (41a), -ân senündür (41b),
- Şeyyâd Hamza:** -âmı (53a), -ak degül mi (53b)
- Şirâzî:** -ândur (44b)
- Ulvî:** -â oldı gitdükçe (2a), -âremüz (5a)
- Yahyâ:** ân olmasun dirsın (5b)
- Yahyâoğlu:** -ânı gördüm (34a), -âr elinden âh âh (61b)
- Yusufoğlu:** -ârsın (30a)

Mecmuadaki şairlerin büyük bir bölümü biyografi kaynaklarında yer almamaktadır. Bu mecmuanın tanıtımıyla birlikte tezkirelerde adı zikredilmeyen kimi şairlerin mevcudiyeti ortaya konmuştur. Bunlardan birisi de İbn-i Ömer mahlaslı bir şairdir. Tercüme-i hâle dair kaleme alınmış eserlerin hiç birisinde zikri geçen şaire tesadüf edemedik. Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi Yeni Yazmalar bölümü 520/2 numarada kayıtlı olan bir yazmanın 30-34. yaprakları arasında Ömeroğlu'ya ait *Şefâatnâme* adlı 125 beyitlik bir manzume bulunmaktadır. Aşağıda bazı şiirlerini sunacağımız İbn-i Ömer ile *Şefâatname* sahibi Ömeroğlu dil ve üslup bakımından benzerlik göstermekle birlikte şimdilik bu ikisinin aynı şair olduğuna dair elimizde her hangi bir kanıt bulunmamaktadır.

Ömeroğlu'nun mecmuadaki şiirlerine bakacak olursak onun dil ve üslubundan kadim bir şair olduğu anlaşılmaktadır. Benzetme edatı olarak tek kelimesini kullanması, bilmek fiilinin geniş zaman I. teklik şahsını bilmenem şeklinde çekimlemesi, akkuzatiflerde yardımcı ses olarak n'yi tercih etmesi İbn-i Ömer'in Azeri diyalekti ile şiir yazan bir şair olduğunu düşündürmektedir.

Vezein problemlerinden dolayı teknik bakımdan sağlam bir şiiri olmasa da sade bir dille yazdığı şiirler dikkate değerdir.

Sonuç olarak bu yazıda öncelikle Paris Bibliotheque National'de Supplement Turcs 361 numarada kayıtlı olan ve XIV-XVI. yüzyıllar arasında yaşamış muhtelif şairlerin şiirlerini ihtiva eden mecmuayı tanıttık. Mecmuada şiirleri bulunan şairlerin büyük bir kısmının biyografi kaynaklarında tanıtılmadığını tespit ettik. Tanıtımını yaptığımız mecmuanın kaynaklarda zikredilmeyen pek çok şairin mevcudiyetini ortaya koyduğu sonucuna vardık. Son olarak İbn-i Ömer'in yukarıda tanıttığımız mecmuadaki yedi gazelini araştırmacıların ilgisine sunuyoruz.

## I

*mefâilün/mefâilün/feûlün*

- 1 Müselmânlar meded yâr ayru düşdi  
Ben-i bî-çâreden çâr ayru düşdi
- 2 Başum üstinde devr eyler felekler  
Cemâl-i naqş-ı pür-kâr ayru düşdi
- 3 Devâsuz derd ile yandı vücûdum  
Şifâdan kalb-i bîmâr ayru düşdi
- 4 Dirîgâ haste vü aşüfte maḥzûn  
Dil-efgâram çü dîdâr ayru düşdi
- 5 N'îçün feryâd kılmayam çü tûḫî  
Ki [ol] la' l-i şeker-bâr ayru düşdi
- 6 Uğundı İbn-i 'Ömerdür Tûr-ı hicrân  
Çü Mûsî va' d-i dîdâr ayru düşdi (49a)

## II

*mefâilün/mefâilün/feûlün*

- 1 Çü servi dalumdan cüdâyam  
Hevâ-yı i' tidâlümden cüdâyam<sup>2</sup>
- 2 Ḥazân oldı vücudum bâğı beḫzer  
Nesîm-i hoş-ḫışâlümden cüdâyam
3. Za' afrân tek şarardı reng-i rûyum  
Yañağı verd-i âlümden cüdâyam
- 4 Bu çeşmüm çeşmesi deryâya döndi  
Çü dürr-i bî-mişâlümden cüdâyam

<sup>2</sup> Birinci mısradaki vezein bozuktur.

- 5 ‘ Aceb mi incelürsem peyk-i ay tek  
Çü bedr-i pür-kemâlünden cüdâyam
- 6 Añup dër mi ‘ aceb İbn-i ‘ Ömer[n]i  
Bu gün ol pây-mâlünden cüdâyam (49a)

## III

*mefâilün/mefâilün/feülün*

- 1 Göñül sènden cevânân ayru düşdi  
Ten-i bî-çâreden cân ayru düşdi
- 2 Tenüm yâkûta beñzer tâ ki menden  
Tuğağı la‘ l ü mercân ayru düşdi
- 3 Vücüdüm şehri vîrân olmasun mı  
Memâlikden çü sultân ayru düşdi
- 4 N’ola bülbül gibi kıan ağlasam ben  
Ki ol yüzi gülistân ayru düşdi
- 5 Sögüt yaprağı tek ditrer vücüdüm  
Boyı serv-i hırâmân ayru düşdi
- 6 Şehâ İbn-i ‘ Ömer şubh-ı ruhuñda  
Çü şem‘ -i sîne-süzân ayru düşdi (49b)

## IV

*fâilâtün/fâilâtün/fâilâtün/fâilün*

- 1 Bilmenem niçün bu gün dîvâne cânım çılmadı  
Heçr elinden dâd edem şâh-ı cihânım çılmadı
- 2 Dün gece ol it raķıbe şöyle kıanım kıurudı  
Ayağım her neçe kim dişlerdi kıanım çılmadı
- 3 Neçe ğamdan ağlayam dèrem hayâlünden şehâ  
Bulmadı çeşmümde yol eşk-i revânım çılmadı
- 4 Ağzuñı mihr-i ruhuñdan zerre tek gördüm bigi  
Ben dağı görsem göñülden çün gümânım çılmadı
- 5 Êtmeyeydi baña raķm niçün işitsün nâlemi  
Ëy kıamer göge meger âh u figânım çılmadı

**Turkish Studies**



- 6 ‘Ömr-i meyyāl yaşımı İbn-i ‘Ömer koşdı çü şem‘  
Umar-ıdum çılhmağa ‘ömr-i revānum çılhmağı (50a)

## V

*fâilâtün/fâilâtün/fâilâtün/fâilün*

- 1 Bilmenem niçün beni yâr-ı vefādār añmadı  
Bunca kim ğurbetde yandum bir nefes yâr añmadı
- 2 Ya şabā yetürmedi peygāmını ben ğastenüñ  
Ya ğo düşmen yavuz añlatdı ki dildār añmadı
- 3 Nār-ı hicrān dağladı bağrını ğalb-i lālenüñ  
Bülbül-i bī-çāresin ol tāze ğülzār añmadı
- 4 Ğam degül yād eylemezse bendesini ğan olan  
Ay geçdi lık anı bu bende-i zār añmadı
- 5 Uyğu görmez çün sitāre gece ğüsn-i māh için  
Ben ğarġbi bir ğün ol ğurşid-i envār añmadı
- 6 Ben eger devr-i firāk içre ğalursam nā-tüvān  
Yār niçün yağmağa pervānesin nār añmadı
- 7 Yarı çoğ añar dēyü İbn-i ‘Ömerni ‘ayb eder  
Her nefes derdi devāsın ğanđı bīmār añmadı (50b)

## VI

*fâilâtün/fâilâtün/fâilâtün/fâilün*

- 1 Ger helāk oldı tenüm yoluñda cānum dönmedi  
Merd idi merdāne yâr-ı cān-feşānum dönmedi
- 2 Cānuma minnet ağıtdı nış-i ğamzeñ ğanımı  
Efsün ēy dilber henüz tıtma ki ğanum dönmedi
- 3 Yüz çevürdi ger şabā fı‘ liyle zülfüñ benden uş  
Mezhebüm oldı mübeddel lık imānum dönmedi
- 4 Var mıdur ađzuñ ‘aceb yoğsa benüm zannum mıdur  
Çoğ zamān oldı yağınem bu ğümānum dönmedi
- 5 Ayađum ağşam ğapuñda dişledi it tek rağıb  
Ağzına tā almayınca üstüñānum dönmedi
- 6 Ol ğarafdan kej rağıb İbn-i ‘Ömerden nağl eder  
Ħalk bilür kim ağzum içinde zebānum dönmedi (50b)

---

**Turkish Studies**

## VII

*mefâilün/mefâilün/feülün*

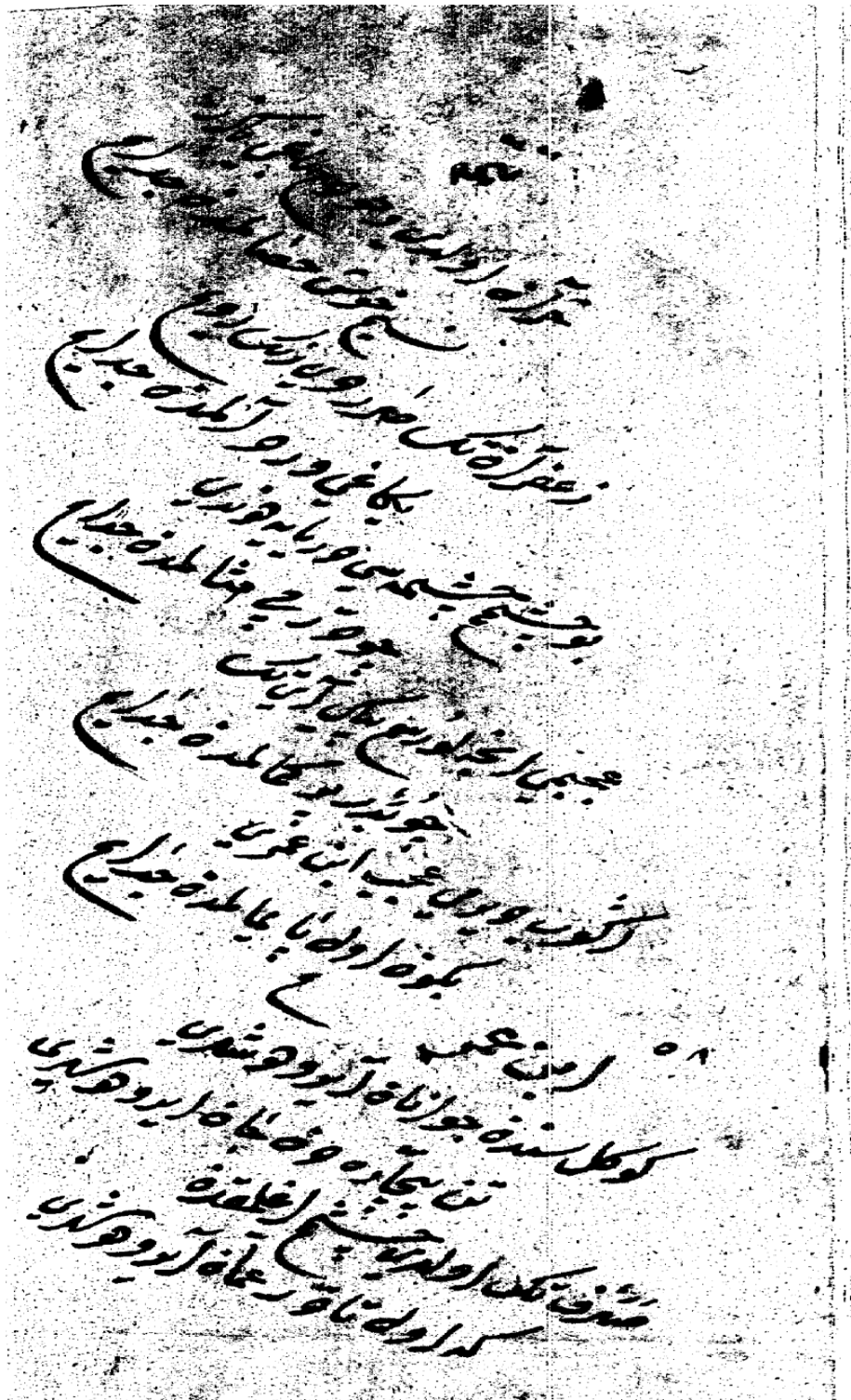
- 1 Yanından ayrılıp cānı raqībūñ  
Ṭamarda qurusun qanı raqībūñ
- 2 N'olaydı ey 'aceb 'Azrā'il olsa  
Bu gēce ola mihmānı raqībūñ
- 3 Beni yār-ile ḥalvet göre miydi  
Gözi olmasa nūrānı raqībūñ
- 4 Şuşa ben demde tīg-i ābdārum  
Çekeydüm ḥulqına anı raqībūñ
- 5 Biḥamdiḷlāh bilindi yār qatında  
Menüm ḥaqqında yalanı raqībūñ
- 6 Hemān İbn-i 'Ömerde olsa ancak  
Olacaq ḥaste dermānı raqībūñ (51b)

**Turkish Studies**

۴۹

سنا لیلہ مبارک آریو خوشی  
 بنا چار و نه چار آریو خوشی  
 مانغ لوستن دور ز لیلہ گلار  
 جامه نقش بیچار آریو خوشی  
 دلیر و روید ایندی و جوع  
 شفا و نه قلب بیچار آریو خوشی  
 درغیا شکر و شفته حوضه  
 و لککای جوبو لدر آریو خوشی  
 نجویه فزایو قلمچ چو طویل  
 که لعل سکار بار آریو خوشی  
 لرغندلی این عمر و طور حیرانه  
 چو موسیقی و عرویدار آریو خوشی  
 ه این عمر چو موسیقی و عرویدار آریو خوشی  
 چوسر و اولمده جدام  
 هوارینا عیندالمده جدام

Turkish Studies



### Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic  
Volume 8/1 Winter 2013

بانیغ باقوتد باروقا کمنده  
طوطاغین لعل لوطا اریووشدین  
وجومع نهروریز اول ولسو قوی  
مالکده چو کطاه اریووشدین  
نوده بیلک کبی قاهه اعلتین  
که اوله یوزیا کلتناه اریووشدین  
سکوت یارغی تک و ندر وجومع  
بوچی سو خرافاه اریووشدین  
شهارین عمر صبح زکدره  
چوشمع سینه سوزده اریووشدین  
۵۹ رینا عمر  
بلغ پنجه بکونه و بولنه جان چندن  
جور الفته و اولریغ  
دوه که چاره رینا قیسه اوله قاغ قوزووی  
آریغ قونج کیم ویشاروی قاغ چندن

**Turkish Studies**

تقده  
 پنج غنچه از غلیم و بیخ خاک کدنه تنها  
 بولدو چشمه کده بولدو ازینک اولغ بولدی  
 ز غزولک اولوز کلفه وزه تک کورده کی  
 بندنی کورده کورده چوه کمان عجبیا  
 لغابیدین کاکه درم بخونه اشکسک نالی  
 زین قور کورده کاز آره و قفاغ عجبیا  
 عورهارا شیخیارین عور قونقور بونق  
 او در بیخ چمنغ عور اولغ بولدی  
 زین عور  
 بلنج بخونه نینی بار وفا و آزار کدی  
 بو کج کیم عرتین باندغ بونق  
 یا صبا بیور ددی بیغای نینی خسته نومه  
 یا خورشون یا یوزر کلند کیم اولوز اکلدی  
 خار چیرانه و از غلدر بیغای نینی قلبیا لاله کوه  
 بدیل چاره سن اوله نازه کازار اکلدی

Turkish Studies

۵۷  
بسم  
منع و طوبی اور لیکر نینقا ن خانہ اولاد  
زین کجی لکلی آتے ہوئے نظر آرکدے  
لو خج کو من چوئے ستارہ کچھ جینی ماہ اوئے  
بن غریبی کوئے اور خج کدیر انوار آرکدے  
بن کر دروزاقا لچوئے فالورع ناما توارہ  
بار چوئے بقوغہ بولر نین غیب اید  
هر نفس ورو دوسی قتل بیجا آرکدے  
۶۱  
رین عمر  
کر طلالہ اولدین تیغ بوکدن طابع و غدی  
موارید موولر نین و ارخانہ شناع و غدی  
جانم خدمت اخندین بعین غم کی قانی  
اقسوة ای و لار همنوز طوبی کام قانع و غدی  
بوزجوری کصبا فعلیلم زنگ بند اوین  
بذبح اولوی متبرک لیکر انعام و غدی

**Turkish Studies**

وارر صغیر از تو که عجب بوی خوشی  
 بوی خوش ز ناز او دل را بقیغین بوی کام و غدا  
 آریغ اختلاص بوی کس و تشبیه این است بکمال رقیب  
 آرزوی تا آلمیجی که خوارم و غدا  
 اول طوفان که تو رقیب این عموه نقل کعبه  
 خلق بلورم آریغ رقیب ز نایغ و غدا  
 آریغ عمر  
 باینده آریغ بوی کامی رقیب  
 طومر قوز و لوله قانی رقیب  
 فولید باری عجب عوز ایش اوله  
 بوی کامی  
 بنی باری خلوت کور قیدی  
 کوزیا اولسه قوز ایش ز قیدی

Turkish Studies



صوفیانہ و سنیہ تہذیب  
حکیمینہ طائفہ الہیہ  
ارشد و اربعہ کائنات  
بنی بنی کائنات  
بمکمل بلندیہ نازقہ  
مع حقیقہ بالہجے زیور  
بیجانہ ابن عمون اولعہ  
بہ اورنجی کئے و باغیہ زیور  
صفاچہ و رکمل رقیہ  
الہی بن بلبل و رکمل رقیہ  
بلبلہجے و و اور رکمل رقیہ

#### KAYNAKÇA

ATÂYÎ. *Dîvân*. Michigan Üniversitesi Oriental Manuscripts 46.47.

AYAN, Hüseyin (2002). *Nesimi Divanı*, Ankara: TDK Yayınları.

AYDEMİR, Yaşar (2000). *Behiştî Dîvânı*, Ankara: MEB Basımevi.

#### Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*  
Volume 8/1 Winter 2013

- AYNUR, Hatice (1999). **15. Yüzyıl Şairi Çakerî ve Divanı**, İstanbul: Skala.
- BLOCHET, Edgar (1933). **Catalogue des Manuscrits Turcs**, Paris: Bibliotheque National.
- CANPOLAT, Mustafa (1995). **Ömer Bin Mezîd Mecmûatü'n-Nezâir**, Ankara: TDK Yayınları.
- ÇAVUŞOĞLU, Mehmet (1979). **Amrî Dîvân**, İstanbul: İstanbul Üniversitesi Yayınları.
- ÇAVUŞOĞLU, Mehmet (1982). **Helâkî Dîvân**, İstanbul: İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları.
- ERDOĞAN, Mustafa (2011). **Bursalı Rahmî ve Dîvânı**, İstanbul: Dergâh Yayınları.
- ERGUN, Sadeddin Nüzhet (1936). **Türk Şairleri II**, İstanbul.
- GÖLPINARLI, Abdülbaki (1936). "Aşık Paşa'nın Şiirleri", **Türkiyat Mecmuası**, V: 87-101.
- FLEMMING Barbara. (1975). "Hasanoğlu'nun Bir Gazeli", **I. Türk Dili Bilimsel Kurultayına Sunulan Bildiriler**, Ankara: TDK Yayınları.
- İSEN, Mustafa ve KURNAZ, Cemal (1990). **Şeyhî Dîvânı**, Ankara: Akçağ Yayınları.
- KÖPRÜLÜ, Fuat (1925). "Azerî Edebiyatına Ait Notlar I Hasanoğlu", **Dârü'l-Fünûn Edebiyat Fakültesi Mecmuası**, IV/1: 68-71.
- MAHMUDOV, A. A. (1966). **Şah İsmail Hatayî Eserleri I**. Bakı: Azerbaycan SSR İlimler Akademisi Neşriyatı.
- ONAN, Necmeddin Halil (1949). "Şeyyâd Hamza'nın İki Yeni Gazeli Dolayısıyla", **DTCFD**, VI/4: 529-534.
- TAVUKÇU, Orhan Kemal (1995). "Âşık Paşa'nın Bilinmeyen Bazı Gazelleri ve Bir Mesnevisi", **Yedi İklim**, 62: 51-55.
- YAVUZ, Orhan (2002). **Kansu Gavri'nin Türkçe Divanı**, Konya: Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Yayınları.
- ZÜLFE, Ömer (2006). **On Altıncı Yüzyıl Şairi Selikî ve Şiirleri**. Ankara: Edebiyat.
- ZÜLFE, Ömer (2011). "Biyografik Bilgiler Açısından İki Nazire Mecmuası", **Sosyal Araştırmalar Dergisi**, 18: 151-169.